

Beste aanwezigen, beste Mariska en Remco, beste familie Schaefer, beste bewoners van Gein, beste mensen van Vereniging Gein3Dorp en natuurlijk iedereen die hier vandaag is om samen stil te staan bij een bijzonder moment.

Vandaag onthullen we hier iets bijzonders: ter ere van Jan Schaefer.

Een plek midden tussen de huizen, het groen, de kinderen en het dagelijks leven van Gein.

En eigenlijk is dat misschien wel precies de juiste plek om Jan Schaefer te herinneren.

Want Jan Schaefer hield niet zo van afstand. Hij hield niet van bestuurders die vanuit een kantoor vertelden hoe een buurt eruit moest zien. Hij wilde weten wat er achter de voordeur gebeurde. Wat bewoners nodig hadden om hun leven beter te maken en de samenleving eerlijker. En vooral: hij vond dat je daar als bestuurder ook daadwerkelijk iets mee moest doen.

“In geouwehoer kun je niet wonen.” Het is waarschijnlijk de bekendste uitspraak van Jan Schaefer. Maar hij was natuurlijk zoveel meer dan die uitspraak. En er zit zoveel meer achter die uitspraak.

Want u weet: praten over woningen is iets anders dan woningen bouwen. Praten over leefbaarheid is iets anders dan een buurt leefbaar maken. En zeggen dat bewoners belangrijk zijn, is iets anders dan bewoners daadwerkelijk invloed geven en zorgen voor betaalbare en goede woningen voor iedereen. En in het bijzonder voor mensen met veel tegenwind in het leven.

Daar zit voor mij ook de kern van de **sociaal-democratische traditie** waar Jan Schaefer onderdeel van was. De overtuiging dat de samenleving eerlijker moet. Dat een woning geen verdienenmodel is voor kapitaalaccumulatie, maar een basisvoorwaarde voor een goed leven.

Dat wie je ouders zijn, wat je verdient of in welke buurt je geboren bent, niet zou moeten bepalen hoe het met je gaat in het leven.

Jan Schaefer maakte die overtuiging heel concreet in de manier waarop hij naar de stad keek. Toen hij in 1978 wethouder werd, stond Amsterdam voor een belangrijke keuze.

Gaan we door met het idee van de uiteengelegde stad: mensen uit oude wijken laten verhuizen naar de randen van de stad en steeds verder naar buiten? Of kiezen we voor iets anders? Voor de **compacte stad**. Een stad waarin mensen in de stad kunnen blijven wonen.

Waar bestaande buurten worden vernieuwd in plaats van simpelweg weggevaagd. Waar wonen, werken en voorzieningen met elkaar worden verbonden. En waar de stad niet alleen wordt ontworpen voor gebouwen en economische groei, maar vooral als een plek waar mensen kunnen leven. Dat was een fundamentele keuze.

Schaefer wilde niet alleen woningen bouwen. Hij wilde **de stad als woonplaats behouden**.

En dat is misschien wel de treffendste verbinding met Gein. Want ook hier gaat het uiteindelijk niet alleen om de woningen die hier staan. Het gaat om de mensen die hier wonen. Om de kinderen die hier opgroeien. Om de scholen, de straten, het groen en de voorzieningen. Om de buurman die je kent. Om de vereniging die iets organiseert. Om het gevoel dat je niet zomaar ergens woont, maar dat dit **jouw buurt** is.

In 1985 werd de eerste paal van Gein3Dorp geslagen. Er werd hier gebouwd aan woningen, maar eigenlijk werd aan iets veel groters gebouwd: aan de mogelijkheid voor mensen om hier een bestaan op te bouwen. Een eigen huis. Een straat. Een school. Buren. Een buurt.

Een gemeenschap. Dat is de sociale betekenis van volkshuisvesting.

Een woning is nooit alleen een stapel stenen. Een woning geeft mensen zekerheid. Een plek om kinderen groot te brengen. Een plek om thuis te komen. Een basis. En daarom is de vraag **wie kan hier wonen?** ook een vraag over gelijkwaardigheid. Wie krijgt de kans om in deze stad te blijven? Wie krijgt de kans om vooruit te komen? Wie mag meeprofiteren van de ontwikkeling van een buurt? **Dat waren vragen die Jan Schaefer constant bezighielden. En vraag waarop zijn antwoord heel helder was.**

Het zijn vragen die vandaag relevanter zijn dan ooit. Want Amsterdam groeit. Ook Zuidoost groeit. En opnieuw staan we voor de vraag hoe we die groei gebruiken om een stad te maken waarin mensen niet alleen kunnen wonen, maar ook kunnen leven. Dat is de moderne betekenis van de compacte stad. Niet simpelweg **meer stenen op minder ruimte**.

Maar een complete stad. Een stad met woningen én voorzieningen. Met scholen, winkels, sport, cultuur en groen. Een stad waarin mensen dicht bij elkaar wonen, maar waarin ook ruimte blijft voor ontmoeting. Een stad waarin verdichting een bouwopgave is, maar nog belangrijker een sociale opgave. Zeker gezien de historie van ons prachtige stadsdeel waarin de ruimtelijke structuur en de gevolgen van functiescheiding tot op de dag van vandaag doorwerken. Ook daarom zijn de ideeën van Schaefer nog altijd zeer relevant. En daarbij hoort een houding die voor hem essentieel was.

Want Schaefer was ook staatssecretaris. Maar misschien was hij uiteindelijk wel meer **straatsecretaris** dan staatssecretaris. Want hij vond dat politiek niet op afstand moest staan van mensen. Hij wilde weten wat er op straat gebeurde. Wat er achter de voordeur gebeurde. Waar mensen tegenaan liepen. En vooral: wat je daar als bestuurder vervolgens aan kon doen. Dat is meer dan een stijl van politiek bedrijven. Het is een opvatting over democratie. Dat de afstand tussen een bestuurder en een bewoner niet groter moet worden naarmate de bestuurder hoger in de bestuurlijke hiërarchie komt. **Juist het tegenovergestelde.** Hoe meer verantwoordelijkheid je krijgt, hoe dichter je bij de mensen zou moeten staan voor wie je die verantwoordelijkheid draagt. Daarom past het woord straatsecretaris zo goed bij Jan Schaefer. Hij wilde niet alleen beleid maken voor mensen. Hij wilde weten wat dat beleid **voor mensen betekende**. En dat verschil is groot. Want uiteindelijk beoordelen mensen de overheid niet op onze nota's, onze vergaderingen of onze mooie woorden. Ze beoordelen ons op wat ze ervan merken. Of er een woning is. Of de straat veilig is. Of hun kind een goede plek heeft om op te groeien. Of ze serieus worden genomen. Of er echt iets verandert. En juist daarom voelt het zo passend dat zijn monument hier staat. Midden in Gein. Juist in Gein. **Tussen de mensen. Tussen de huizen. Op straat.**

Mariska en Remco Schaefer, Voor jullie is dit natuurlijk een bijzonder moment. Vandaag staat hier de naam van jullie vader. Niet alleen als voormalig wethouder. Niet alleen als politicus. Maar als mens. Als vader. En ik kan me voorstellen dat het bijzonder is om te zien dat zijn naam hier, in een buurt die zo verbonden is met zijn werk, onderdeel is geworden van de publieke ruimte.

En vandaag voegen we daar een nieuwe plek aan toe. Een plek die niet alleen terugkijkt, maar ook gebruikt wordt door de buurt. Ook daarin zit iets van Schaefer. Geen monument op afstand. Maar een monument **tussen de mensen**. Waar mensen zeggen: **“Is dit onze Jan Schaefer.”** Laten we er samen voorzorgen dat wij de herinnering aan Jan Schaefer levend houden. En zijn werk voortzetten om te blijven bouwen aan een stad waarin mensen mee kunnen doen. Waarin wonen geen privilege is voor wie het zich toevallig kan veroorloven. Laten we bouwen aan complete buurten, waar bewoners invloed op hebben. Dat is de blijvende betekenis van Schaefer en de sociaaldemocratie: **Iedereen de mogelijkheid geven om een goed leven op te bouwen. Wie je ook bent en waar je ook vandaan komt. En als dat betekent dat je tegen de stroom in moet gaan, dan moet je dat doen.**

Gein laat zien wat er gebeurt als je die keuze maakt. Wat ooit begon met een plan, een eerste paal en een visie op wonen en gelijkwaardigheid, is uitgegroeid tot een buurt die door generaties bewoners is gemaakt tot wat zij vandaag is. En vandaag schrijven we daar nieuwe geschiedenis bij. Voor Jan Schaefer. Door niet alleen zijn naam achter te laten maar ook zijn idealen. Hier, in Gein. Voor ons allemaal. En iedereen die na ons komt.

Dank u wel.

*Speech stadsdeelvoorzitter Amsterdam Zuidoost Vincent de Kom bij de onthulling van
het Jan Schaefermonument in Gein3Dorp op 27 september 2026*